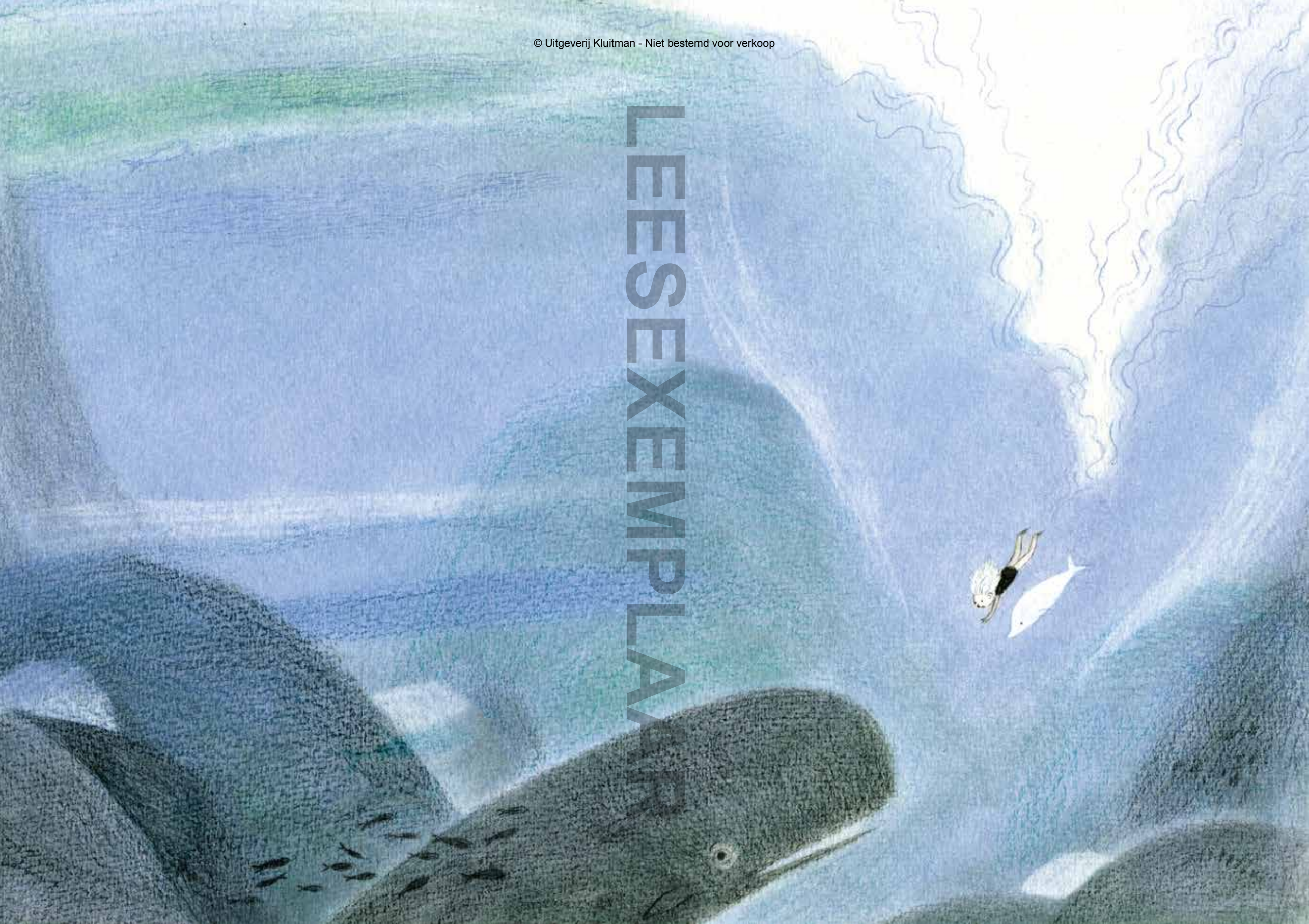

LEES
EXEM
PLAAR

LEES EXEMPLAAR

LEES
SEX
EMPLAAR

Philo en de zee

LEES-EXEMPLAAR

STINE JENSEN & PAUL VAN GEEST

Illustraties: Janneke Ipenburg

Philo en de zee

kluitman

Nur 282/283

Bisac JUV002170 / JUV015040

© Uitgeverij Kluitman Alkmaar B.V.

© MMXXVI Tekst: Stine Jensen & Paul van Geest

© MMXXVI Illustraties: Janneke Ipenburg

Omslagontwerp: Studio Vonk en De Boer

Opmaak binnenwerk: Studio L.E.O.

Alle rechten voorbehouden, inclusief het recht van reproductie
in zijn geheel of in gedeelten, in welke vorm dan ook.

Geen enkel deel van dit boek mag worden gebruikt voor
het trainen van kunstmatige intelligentie.

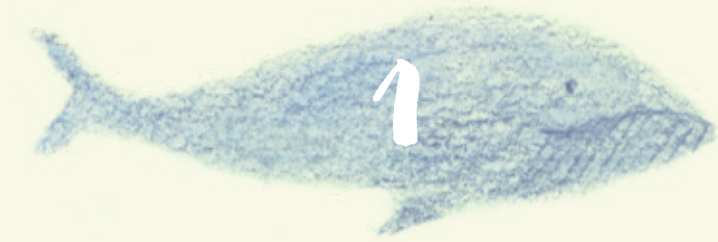
kluitman.nl

stinejensen.nl

BIJ KONINKLIJKE BESCHIKKING
HOFLEVERANCIER

LEESSEXEMPLAAR

‘Heb je de zee al eens gezien?’ vroeg ze.

‘Tuurlijk,’ zei Philo, ‘wie kent de zee nou niet?’

Aan zee, daar liggen ’s zomers de mensen in het zonnetje te bakken als broodjes in de oven. Als ze het te heet krijgen, nemen ze een frisse duik in zee. Kinderen bouwen er zandkastelen, zoeken schelpjes of gaan pootjebaden.

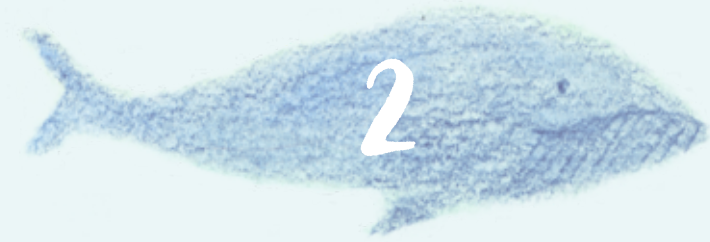
‘Maar heb je de zee ook écht gezien?’ drong ze aan.

Ze had vriendelijke ogen. Misschien kwam het door haar stevige maar gladde huid, waar de wind groeven in had gekrast, dat ze zo wijs leek.

‘Als je wilt, neem ik je mee,’ had ze gezegd. ‘Ik heet Liora. En als het zover is, zal ik je roepen.’

Voordat ze verdween in de golven, even plotseling als ze was verschenen, zei ze nog iets. ‘Luister goed, de zee stelt jou ook vragen!’

LEESSEXEMPLAAR

Zo begon het: met de verschijning van dolfijn Liora. Ze had zomaar ineens haar snuit laten zien en Philo aangesproken. Philomeen, die door haar familie en vrienden liefkozend Philo werd genoemd, had het aan niemand verteld. Niet thuis, niet op school. Ze zouden het vast raar vinden als ze vertelde dat ze met een dolfijn had gepraat. Ze was al elf, en dan geloofde je niet meer in pratende dieren. Eigenlijk kon ze het zelf nauwelijks geloven. Daarom besloot ze het geheim voorlopig te bewaren. Nu leek het haast een droom. Zou ze Liora ooit nog terugzien?

Op school zat Philo vaak te dagdromen. Vooral tijdens rekenen. Meester Tom legde dan voor de zoveelste keer uit hoe je breuken moest delen of een staartdeling moest

maken. Maar Philo's gedachten dwaalden af naar de zee. Naar de golven en het geluid van de wind. En naar Liora.

'Philo, let je wel op?' vroeg meester Tom wel eens.

Dan schrok ze op en knikte ze snel. Maar eigenlijk was ze er niet echt bij.

Haar beste vriendin begreep dat wel. 'Jij bent er altijd maar half,' fluisterde Mila soms tijdens de les. En dat klopte.

Philo ging graag naar school, maar er waren ook dingen die ze minder fijn vond. Zoals Bram, die altijd vervelend deed. Hij pestte kinderen die er niet bij hoorden of een beetje anders waren. Vorige week had hij nog tegen Emma gezegd dat ze lelijk was. Emma had gehuild. Philo vroeg zich af waarom Bram zo gemeen was. Ze snapte niet waarom mensen elkaar pesten.

Thuis was het best fijn. Maar haar beide ouders werkten veel. Haar moeder was verpleegkundige en had vaak avonddiensten. Dan kwam ze heel laat thuis en was ze

de volgende dag moe. Haar vader werkte ook hard. Philo probeerde lief te zijn en niet te veel te vragen.

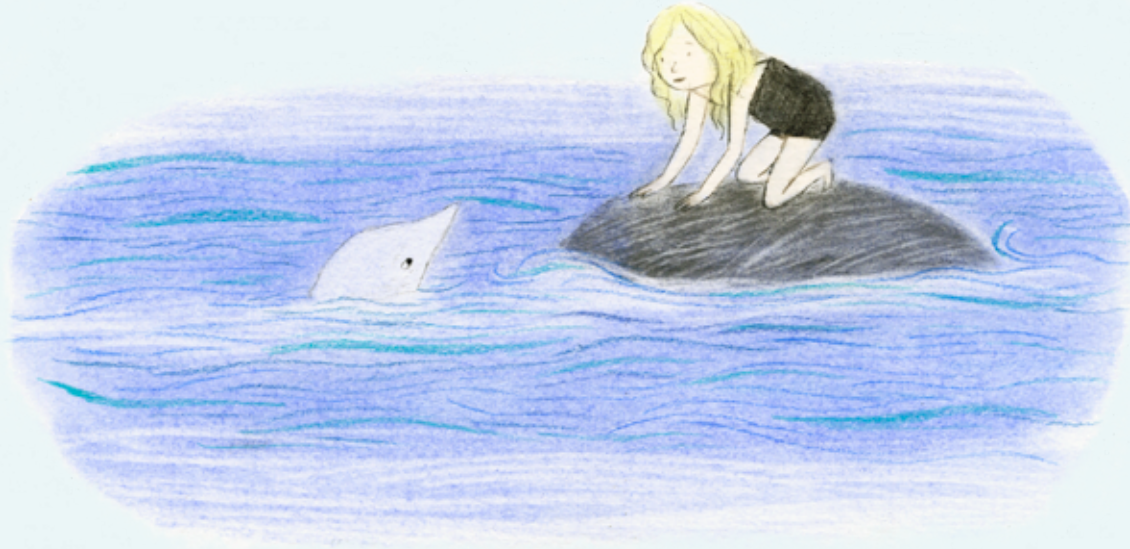
Ze maakten elke dag ongeveer hetzelfde praatje. Mama vroeg: 'Hoe was het op school?' En Philo antwoordde: 'Prima,' ook als ze die dag veel had gevoeld en meegemaakt.

Ze praatten wel, maar soms ook weer niet écht. Philo wilde haar moeder niet lastigvallen met dingen, want die had al zo veel aan haar hoofd.

De zee zorgde ervoor dat Philo al haar zorgen vergat. Soms stelde ze vragen aan de zee: Waarom zeggen mensen niet wat ze écht vinden? Waarom pesten kinderen elkaar? Waarom zijn volwassen mensen altijd zo hard aan het werk?

En nu had ze een dolfijn ontmoet die háár vragen stelde. En dat mocht een geheim blijven tussen haar en Liora.

LEES
SEX
EMPLAAR

LEESSEXEMPLAAR

Philo woonde vlak bij zee. Iedere dag ging ze naar het strand om de wind door haar haren te voelen. Meestal liep ze eerst een stukje met haar blote voeten het water in, om daarna op haar matje te gaan liggen. Dan tuurde ze naar de vogels in de lucht. Die leken volkomen vrij, zo hoog in de lucht, zo zorgeloos. Tegelijkertijd vlogen ze allemaal achter dezelfde leider aan, en soms doken ze, alsof ze het samen hadden afgesproken, richting de zee, op zoek naar voedsel.

Mensen lijken wel een beetje op vogels, dacht Philo. De kinderen op school vormen het liefst groepjes. Iedereen is uniek en heeft een eigen karakter, maar ze doen ook veel dezelfde dingen en willen graag bij elkaar horen. In zo'n groepje draagt iedereen dezelfde sneakers en

kleding. Net zoals vogels die allemaal achter elkaar aan vliegen.

Ook vandaag was Philo weer op het strand. Meteen na school was ze ernaartoe gefietst, in de hoop dat ze Liora zou zien opduiken uit zee. Het was drukkend warm, en toen ze haar matje tussen de mensen wilde neerleggen, zag ze een jongetje dat in het warme zand een kuiltje had gegraven. Hij liep telkens naar de zee, schepte met een schelp een beetje water en goot dit in het kuiltje. Steeds weer, zonder op te geven.

Nieuwsgierig liep Philo naar het kind toe en vroeg: 'Wat ben je aan het doen?'

'Ik giet de hele zee in dit kuiltje,' zei hij.

Philo lachte en schudde haar hoofd. 'Maar dat kan toch niet? De zee is zo groot en dit kuiltje zo klein.'

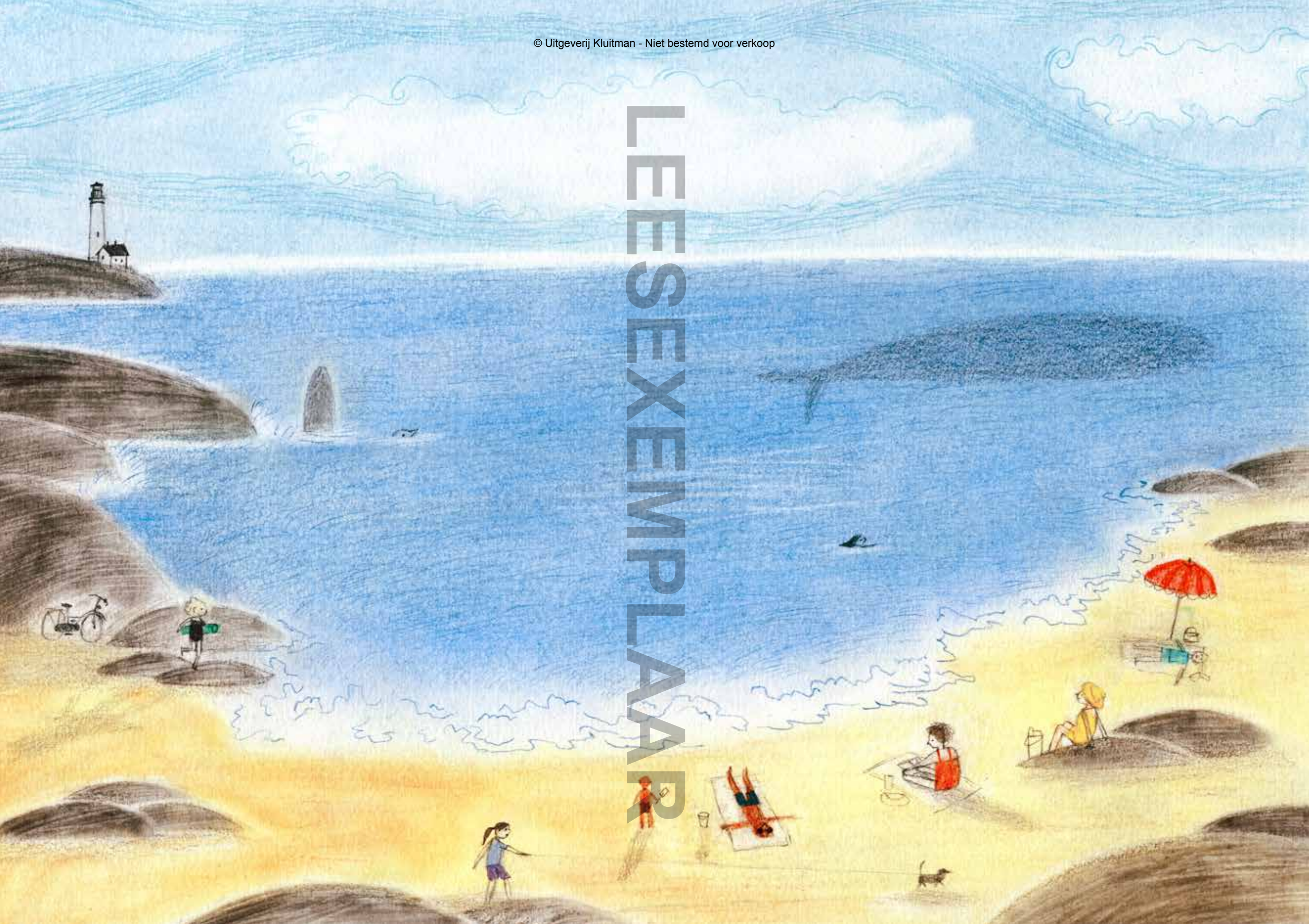
Vrolijk zei het jongetje: 'Precies!'

Philo voelde een sprongetje in haar hart. Ze hield van denkpuzzels. Ze dacht er een tijdje over na.

Net zoals het kuiltje te klein is voor de zee, is je hoofd misschien ook te klein om alles van het leven te begrijpen. Misschien kán je helemaal niet alles snappen over hoe je je voelt, of hoe de wereld in elkaar zit. Maar ze was zo nieuwsgierig, en wilde juist alles begrijpen. 'Jij hebt een grote weethonger,' zei haar moeder wel eens, als Philo haar weer bedolf onder de vragen.

Voordat Philo het doorhad, was de jongen verdwenen. En zo bleef ze alleen achter met het geluid van de golven, en het gevoel dat ze iets belangrijks had geleerd. Misschien kan je de raadsels van het leven niet in een kuiltje stoppen. Daar zijn ze te groot voor. Maar je kan het wel blijven proberen door steeds op zoek te gaan naar antwoorden, ook al past niet meteen alles.

LEES SEXEMPLAAR

De warme dagen gingen voorbij. Philo ging elke dag naar zee en zag hoe de kleur van het water veranderde. Met het zomerse weer was de zee overdag helder, vol prachtige blauwe kleuren: azuurblauw, donkerblauw, lichtblauw, turquoise. 's Avonds veranderde het lichte blauw in nachtblauw, blauw met veel zwart, zoals een chique avondjurk.

Nu had de herfst zich gemeld met een stevige wind. Er kon wel eens een storm opsteken. Dat vond Philo heerlijk. Ze kon eindeloos turen naar de krachtige golven. Als het flink waaide, leunde ze tegen de wind in, om te kijken of de wind haar kon dragen. En als de zee woester werd, met grote witte schuimkoppen op het water, keek ze ademloos naar de zee die steeds

donkerder werd: eerst blauwgroen, dan zeegroen, totdat de zee diepzwart was.

Philo was op die momenten nooit helemaal alleen op het strand. Als de windkracht toenam, waren er altijd andere mensen die er net als zij van hielden om naar de woeste zee te kijken. Philo voelde zich tijdens een storm heel klein, maar toch ook vol levenslust als ze de wind en de koude druppels op haar gezicht voelde. De zee toonde haar dat ze kwetsbaar was, met haar golven zo hoog als kathedralen. Hoe kon je iets zó mooi en zó angstaanjagend tegelijk vinden?

Misschien, dacht Philo, voelen mensen die ruziemaken zich net als in een storm, vol leven. Ruzie is niet fijn, maar als het knettert en botst, dan gebeurt er wel wat. Als Bram op school weer eens ruzie zoekt, krijgt hij tenminste aandacht. Misschien zijn mensen daarom soms ook bang om te stoppen met ruziemaken, want als het stil en kalm wordt, voelt het alsof niemand naar ze omkijkt. En dan kan stilte best eng zijn.

LESSEXEMPLEAAR

Eenzame stilte is heel anders dan de stilte tussen mensen die elkaar begrijpen of van elkaar houden. In zo'n stilte is het fijn.

Philo keek uit over de strook van zand, die kleiner werd doordat de zee steeds meer ruimte innam. En toen zag ze tekeningen, eerst vaag en vervolgens opvallend, verspreid over het zand. De golven spoelden ze weg, maar het was nog nét te lezen wat er stond:

M + O

Forever love

Just Married

I love you

Waarom verklaren mensen elkaar de liefde aan zee? Is dat omdat de zee oneindig lijkt en mensen hopen dat liefde dat ook kan zijn?

De wind begon iets af te nemen. En toen zag ze plots nog een tekening. Er stond met grote letters geschreven:

Philomeen! Ik ben hier!

Philo liep naar de branding. Het schuim raakte haar schoenen. Ze tuurde naar de horizon.

Liora! Ze spatte omhoog in een boog van druppels, en dook weer onder. Liora, met haar glanzende, zilverblauwe huid. Philo knipperde met haar ogen.

‘Wil je met me mee?’ vroeg de dolfijn.

Philo knikte.

Eerst liep ze en daarna zwom ze naar Liora. Ze pakte haar rugvin en klom op haar rug.

‘Hou je goed vast,’ riep Liora. ‘We moeten eerst door de golven breken!’

De golven waren flink hoog. Alles bruiste en spatte om hen heen. Philo hield zich stevig vast. Haar hart bonsde, maar ze vertrouwde op Liora.

‘We gaan duiken!’ riep Liora.

Philo hield haar adem in. Ze voelde haar hele lijf in het water zakken. Bang was ze niet, maar het was wel spannend.

En toen, na een flinke duik, was het ineens stil onder de golven, alsof er geen tijd meer bestond. Alles leek eindeloos blauw en vredig.

Ook Philo werd rustig, en ze merkte dat ze gewoon kon ademen.

In het stille water zag ze hoe de vissen zwommen. Hun schubben hadden een zilverachtige glans. Ze gleden voorbij de wiegende zeewierplanten. De vissen zwommen zonder haast.

Philo keek om zich heen. Eerst naar de koralen. Een hersenkoraal met kronkels als een doolhof. Tafelkoralen die als parasols boven de zandbodem uitstaken en koraalpoliepen die licht leken te geven in zachte kleuren.

Daar! Een papegaaivis. Hij knabbelde aan het koraal met zijn snavelbek. Zijn schubben glansden als confetti: roze, turquoise, groen.

Tussen het wuivende zeegras gleed een maanvis voorbij – groot, schijfvormig, zijn lichaam als een zilveren bord.

En een wolk van glasvisjes: doorzichtige lichaampjes die oplichtten in het zonlicht.

Op de bodem kroop een blauwe zeester. Anemonen wiegden heen en weer als levende bloemen. Clownvissen flitsten ertussendoor, feloranje met witte banden. Ze leken wel verkeersregelaars.

Philo keek haar ogen uit, terwijl het voelde alsof ze zweefde op de rug van Liora. Ze vergat haar benen. Ze vergat de wereld boven water. Hier, onder water, leek de tijd tot stilstand gekomen. Een wereld zonder huiswerk,

zonder vroeg opstaan of hard fietsen om op tijd op school te komen.

Mensen hadden zo vaak haast, bedacht Philo. Net zoals mama, die altijd druk was. Ze rende van de ene afspraak naar de andere. ‘Hoe gaat het?’ vroeg soms iemand aan haar. ‘Goed, wel druk,’ zei ze dan. Maar door al dat druk zijn was ze ook bijna altijd moe.

Tijd was iets waar je nooit genoeg van had. Philo vond het soms ook moeilijk om op tijd uit bed te komen, en op tijd op school te zijn. Of om haar huiswerk elke dag af te hebben. Maar hier onder water leek tijd niet te bestaan. De vissen waren niet haastig op weg ergens naartoe, maar leefden al zwemmend een kalm en regelmatig leven.

‘Liora,’ vroeg Philo. ‘Hebben jullie ook een klok in de zee?’

‘Nee,’ zei Liora. ‘Bij ons werkt het anders. We hebben steeds terugkerende dingen die het ritme van ons leven bepalen: eb en vloed, dag en nacht, de zon en de maan. Wij zijn niet bezig met tijd; we leven in het moment.

LEES SEXEMPLAAR

Dat moet ook wel, want we zijn afhankelijk van het weer.'

Philo bedacht hoe haar leven eruit zou zien zonder klok of agenda. Dat zou toch best lastig zijn. Mama en papa moesten weten wanneer ze moesten werken. En Philo moest weten wanneer ze naar school moest. Maar een beetje meer zeetijd konden de mensen wel gebruiken.

Liora zwom naar een grote rots op de bodem van de zee. Er was niet veel te zien. Maar ineens bewoog er iets in de schaduw. Een vreemd, kronkelend dier schoot naar voren. Hij was lang en glibberig, met een gezicht dat er oud uitzag.

Philo kromp in elkaar. Ze greep zich nog steviger vast aan Liora's vin. 'Wat is dát?' fluisterde ze.

Liora draaide haar kop. 'Dat is Skuggi. Hij is een murene. Hij woont hier al heel lang.'

'Waarom zwem je niet weg?' vroeg Philo.

Liora glimlachte alleen maar.

Philo keek nog eens goed naar de murene. Hij zag er zo eng uit. 'Ben je... gemeen?' vroeg ze aarzelend.

Skuggi knikte. 'Nee hoor. Ik help visjes zich te verstoppen als er haaien komen. En ik vertel verhalen aan wie durft te luisteren.'

'Verhalen?' vroeg Philo.

'Over zingende walvissen en lichtgevende kwallen. En ook over de zeedieren, zoals ik, en wie we écht zijn,' zei Skuggi. 'Zal ik je daar iets over vertellen?'

Philo knikte.

'Ik weet het,' begon Skuggi. 'Mijn huid is niet glad. Mijn tanden staan scheef. Maar hoe een dier eruitziet, zegt niet altijd hoe het dier écht is. Bij jullie op het land leven kamelen. Zij kijken eigenwijs. Maar ze brengen mensen door de woestijn naar een veilige plaats. En hier in zee heb je anemonen. Die zijn op het eerste gezicht heel mooi, maar in hun tentakels zitten buisjes met gif, en als visjes die aanstoten, raken ze verlamd. Daarna kan de anemoon ze opeten. Dus je moet voorzichtig zijn om

aan de hand van het uiterlijk meteen te oordelen. Het kan zelfs gevaarlijk zijn! Wij murenen zien er lelijk uit, ik weet het. En als iemand ons lastigvalt, dan bijten we wel van ons af. Maar eigenlijk zijn wij heel nieuwsgierig en aardig. Agressief of vals ben ik in elk geval niet, ook al dacht je dat misschien wel toen je me zag.'

'Sorry, Skuggi,' zei Philo. 'Ik ben bang dat mensen vaak zo denken. Op school worden kinderen die er een beetje anders uitzien het vaakst gepest.'

'De pesters kijken niet goed, Philo! Uiterlijk zegt niets over hoe mensen van binnen zijn.'

Philo knikte.

'Goed kijken,' vervolgde Skuggi, 'doe je niet alleen met je ogen. Ook met je hart, met je gevoel. En goed luisteren. Of vragen: wie zie ik nu eigenlijk echt? Het kost soms tijd om te ontdekken wie iemand is. Net als bij een schelp: pas als je 'm openmaakt, zie je hoe mooi hij van binnen is.'

'Hoe voelt het voor jou om er zo anders uit te zien? Om te weten dat iedereen je eng vindt?' vroeg Philo. Ze bekeek Skuggi nog eens goed en zag nu een heel ander dier.

'Ik moet harder mijn best doen,' zei Skuggi. 'Mooie vissen worden meteen leuk gevonden. Ik moet altijd eerst laten zien dat ik goedaardig ben.'

Liora klikte vrolijk. Philo aaide haar natte snuit. 'Volgende keer zal ik beter kijken. Niet alleen met mijn ogen,' beloofde ze.

Skuggi gleed terug naar zijn rots. Niet langer een enge schim in de diepte, maar een vriend met verhalen.

Liora gleed verder door het blauwgroene water. Plots schoot er een stekelig bolletje tussen de zeeplanten vandaan. Philo trok haar hoofd terug. Het diertje keek haar aan met grote ogen, zijn lijf was opgeblazen als een ballon met honderden stekels.

‘Pas op!’ bromde het bolletje. ‘Ik ben... nogal opgeblazen.’

Liora glimlachte. ‘Kijk Philo, dit is onze Puffel.’

Philo keek gefascineerd. ‘Waarom ben je zo bol en opgeblazen, Puffel? Ben je boos?’

Puffel zuchtte. ‘Niet boos, niet echt. Maar soms ook

wel. Soms schrik ik gewoon. Of voel ik me bedreigd. Dan zwel ik op. Dan ben ik stekelig en stijf en doe ik je pijn als je me aanraakt.’

‘Waarom?’ vroeg Philo.

‘Om mezelf te beschermen tegen vijanden. Maar als ik rustig ademhaal... in en uit... dan word ik weer klein. En kalm.’

Philo knikte. Ze dacht aan hoe zij zich soms voelde als ze boos of verdrietig was. Dan zette ze ook haar stekels op en zei ze gemene dingen tegen haar moeder.

Ze dacht ook aan de jongens uit haar klas. Die deden vaak zo stoer, zo groot, vooral als andere jongens erbij waren. Dan gingen ze schreeuwen en duwen. Maar vorige week had Philo Murat zien huilen omdat zijn opa ziek was. Toen was hij helemaal niet groot en stoer. Toen was hij gewoon verdrietig. Net als iedereen. Misschien moesten die jongens ook gewoon wat rustiger ademen. Dan hoefden ze niet steeds hun stekels op te zetten en deden ze anderen ook geen pijn.

LEESSEXEMPLAAR

Na Puffels 'Pfff' zwom Liora weer verder. En daar, dansend tussen het koraal, verscheen een schitterend diertje. Klein en deftig. Met een sierlijke krul in zijn staart en een houding alsof hij een soort prins was in een paleis.

'Welkom,' sprak hij plechtig, terwijl hij voor Philo een rondje draaide en een buiging maakte.

Philo giechelde. 'Ben jij de koning van de zee?'

Hij schudde waardig zijn hoofdje. 'Nee hoor, ik ben slechts een bewaker, een hoeder. Mijn naam is Corian.'

Liora knikte. 'Waar Corian verschijnt, leeft de zee.'

‘Wat bedoel je precies?’ vroeg Philo.

Corian keek haar ernstig aan. ‘Als het water troebel wordt, als de wereld boven verstoort wat beneden leeft... dan verdwijn ik. Als eerste. Dan gaan de zeepaardjes dood, wij allemaal. Wij zijn de eerste fluistering van wat fout gaat. Mijn sterven is een waarschuwing voor iedereen.’

Philo voelde een rilling over haar rug lopen. ‘Waardoor is jouw leven dan in gevaar?’ wilde ze weten.

‘Mensen gooien van alles in de zee: plastic, afval, vieze olie. En als de aarde opwarmt, wordt het water te warm voor ons. Dan zijn wij zeepaardjes de eerste dieren die hun kracht verliezen.’

Philo knikte. Op school hadden ze het over het klimaat gehad. Meester Tom had gezegd dat het belangrijk was om de aarde en de oceanen te beschermen. Nu zag ze wat er kon gebeuren met alle mooie dieren in de zee als mensen niet beter opletten.

‘Ik moet gaan, Philomeen,’ zei Corian. ‘Mijn vrouw

wacht op mij. Binnenkort zal zij haar eitjes op mij leggen. Ik broed ze uit. Bij mensen groeit het kindje in de buik van de vrouw, maar bij ons groeien de jongen op de buik van de papa.'

Philo kon het bijna niet geloven. Dat mannetjes baby's dragen! Ze stelde zich voor hoe het zou zijn als bij mensen de vaders de kinderen zouden dragen. Dan zou de wereld er wel heel anders uitzien! Ze dacht aan haar eigen vader met een dikke buik en moest lachen.

'Wat mooi,' zei Philo, 'dat zeepaardmannetjes zo goed voor hun kinderen zorgen. Dag, lieve Corian!'

Liora zwom naar boven om adem te halen. Boven hen strekte de lucht zich uit. De wind ruiste en meeuwen krijsten. Wat een herrie!

'Waar gaan we nu heen?' vroeg Philo, die niet kon wachten om weer onder water te verdwijnen.

'Zoals altijd: naar waar de zee haar verhalen bewaart,' zei Liora. 'En die verhalen begrijp je alleen als je diep genoeg gaat. En naar de stilte duikt.'

Ze doken weer omlaag.

'Kijk,' zei Liora, 'een schildpad die niet vooruitkomt.' Schildpad Petra hing in de stroming. Ze zag er uitgeput

uit. 'De zee duwt me steeds terug met haar sterke stroming,' zei ze.

'Waarom zwemt ze dan niet gewoon de andere kant op?' vroeg Philo.

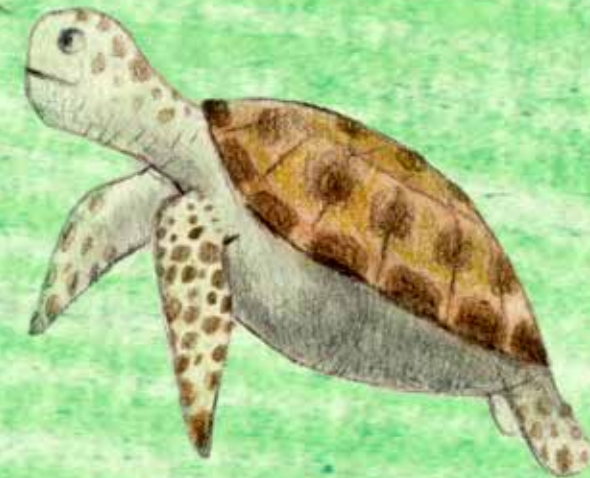
Liora lachte. 'Omdat ze die richting niet op wil. Maar maak je geen zorgen, Petra is sterk. Ze trotseert de stroming én haar eigen vermoeidheid. Er is altijd een kracht in je om verder te gaan, ook als je denkt dat je het niet kan.'

Philo dacht even na. 'Een vlieger heeft ook tegenwind nodig om steeds hoger te kunnen klimmen. Misschien geldt dat ook wel voor mensen; dat je iets kan leren wanneer het tegenzit of als iemand je tegensprekt.'

Liora knikte. 'Dan groei je juist.'

Petra zwaaide met twee pootjes tegelijk toen Liora verder zwom. Dat zag er grappig uit. Philo zwaaide terug.

LEES
SEX
EMPLAAR

De zee werd nog stiller, donkerder en dieper. Tussen twee rotsformaties wachtte inktvis Salma. Haar acht armen bewogen traag als linten. Langzaam zwom ze naar voren en wikkelde zich met al haar armen om Philo. Niet dwingend, maar als een warme omhelzing.

‘Je hebt mij nog nooit gezien,’ zei Salma. ‘Dus je kunt me je ook niet herinneren. Maar vanaf nu zul je je mijn warmte kunnen herinneren en aan mij blijven denken.’

Philo bewonderde haar krachtige tentakels. ‘Hoe kom je zo sterk, Salma?’ vroeg ze. ‘Bij jou voel ik me meteen veilig.’

‘Ach, lieve Philomeen,’ zei Salma. ‘Ik ben wel sterk, maar toch is mijn leven bijna ten einde. Ik weet dat ik zal sterven nadat mijn eitjes zijn uitgekomen. Ze slapen nu nog, aan de rotswand. Ik wacht bij hen. Zolang ze mij nodig hebben, blijf ik.’

‘En dan?’ vroeg Philo.

‘Dan verdwijn ik. Zoals het hoort.’

Philo schrok. ‘Wat vreselijk voor je!’

‘Ik leef maar kort. Maar ik leef voluit. Mijn dood is het begin van vele nieuwe levens. Ik sterf, maar ik verdwijn niet.’

Om hen heen kwamen stipjes tot leven. Mini-inktvisjes, elk met een sprankje licht in zich. Ze zwommen traag.

Moederinktvis Salma keek toe. Ineens werd haar huid dof. Ze huilde niet, glimlachte ook niet. Haar levenswerk was volbracht. Ze zwom weg en loste op in het blauw.

Liora zei niks.

Philo keek naar de jonge inktvisjes. Ze dacht aan alles wat leefde en voorbijging en aan afscheid nemen. Ze wist nog niet goed wat ze daarvan moest denken en voelen. Toen dacht ze aan het kuiltje op het strand. En ze wist dat ze het ook niet helemaal hoefde te begrijpen.

Philo zat weer op de rug van Liora. Ze waren al een tijdje onderweg toen Liora plotseling wat langzamer ging zwemmen. ‘Kijk. Daar,’ fluisterde ze.

Philo keek haar ogen uit. Het was een school haringen. Duizenden vissen die als een glinsterende, zilveren bol door het water bewogen. Ze draaiden tegelijk naar links, en daarna naar rechts. Geen één raakte een ander. Alsof ze gestuurd werden door een onhoorbare fluistering die ze toch allemaal tegelijk konden horen. Alsof ze één lichaam en één hartslag hadden.

Philo hield haar adem in. ‘Hoe weten ze waar ze heen moeten, Liora? Wie zegt: “Nu draaien, nu stoppen”?’

‘Dat weet niemand precies,’ zei Liora. ‘Ze voelen het gewoon.’

Philo keek naar een van de haringen, die even loskwam van de groep. ‘Wie bèn jij dan? Ben jij... jij? Of ben jij vooral jij als je samen bent met de andere haringen?’

De haring zei niets terug. Ze zwom snel terug naar de rest.

De school bewoog verder, tot ze een stipje werd in het diepe blauw.

‘Als ik helemaal alleen in het grote water zou rondzwemmen, zou ik me verloren voelen,’ zei Philo. ‘Maar altijd maar in een groep zijn lijkt me ook vermoeiend. Ik wil soms gewoon even alleen zijn. Mama begrijpt dat. Daarom vindt ze het goed dat ik vaak alleen naar zee ga. Maar ik mag niet alleen naar huis fietsen wanneer het donker is. Altijd met iemand mee of met een groepje. Samen sta je sterk.’

‘Soms is een haring eigenwijs,’ zei Liora. ‘Dan gaat-ie zijn eigen gangetje. Maar dat is meestal geen goed idee. Het is veiliger om in de groep te blijven.’

Liora gleed verder door het water. Plotseling verstijfde ze. Voor hen verschenen de schaduwen van orka's. Het waren er veel. Eén ervan was een baby.

De grote orka's klaptten met hun staarten en bliezen een kring van bellen. De haringen schrokken en schoten omhoog. Maar daar wachtten gapende kaken. In een oogwenk werden er vele opgeslokt.

‘Wat zijn orka's toch gemene dieren,’ fluisterde Philo.

Liora zei niets. Ze zwom nog steeds niet verder.

Daar was ineens ook een walvis, groot en kalm. Zijn ogen straalden wijsheid uit. Met een diepe ademhaling blies hij een hoge straal water in de lucht. Zijn mond was breed. Toen opende de walvis zijn bek. En at ook veel haringen op.

Philo keek met grote ogen geschrokken toe. Die arme haringen!

Liora gaf het antwoord, terwijl Philo haar geen vraag gesteld had. 'In de zee leeft elk wezen voor iets groters dan zichzelf.'

'Wat bedoel je daarmee?'

'De een eet de ander, die weer een ander eet. Alles is met alles verbonden. De haring eet plankton, en wordt zelf opgegeten door de orka of de walvis. En wanneer de walvis en de orka doodgaan, worden zij ook weer tot voedsel voor andere vissen. Zo gaat het steeds door.'

'Maar dat is toch zielig?' vroeg Philo.

Liora maakte een boogje door het water. 'Het is niet zielig als het deel is van een soort orde in de natuur. Elk wezen heeft zijn plaats, zijn tijd. Niets is zomaar. Zelfs de dood van elke haring is een deel van het grote verhaal van de zee. Zo draagt het bij aan het geheel, waarin alles met elkaar verbonden is.'

'Dus... het is niet erg dat de haring sterft?'

'Het is droevig misschien,' zei Liora, 'maar niet zinloos. Sterven kan een manier van geven zijn.'

Philo dacht even na. 'De zee... Ze lijkt zo mooi en vredig, maar ze is dus ook hard.'

'Je kunt je verwonderen,' zei Liora, 'maar er zit logica in. En weten dat die orde er is, kan je hart iets lichter maken. Als mensen te veel vissen uit de zee halen, raakt de balans verstoord. Dan gaan er dingen mis.'

Philo knikte. Het was ingewikkeld. Maar ze begreep het een beetje. Het maakte haar rustig dat alles in de zee met andere dingen samenhang.

Samen kliefden ze door het blauwe water, richting een oud wrak dat half verborgen lag onder het zand.

‘Wat is dat, Liora?’ vroeg Philo.

‘Dat is het wrak van een oud handelsschip,’ zei de dolfijn.

Philo keek naar het scheepswrak. Het lag daar, vergaan op de bodem van de zee. Het herinnerde haar eraan dat alles tijdelijk is. Wat vroeger belangrijk was, is het morgen niet meer. En wat nu belangrijk is, is het later niet meer.

‘Hoe ging dat vroeger, op zo’n handelsschip?’

‘De handel ging niet altijd eerlijk. De mensen in het land waar spullen vandaan kwamen, bleven arm. Ze kregen te weinig betaald voor hun waren. De schippers konden ze veel duurder verkopen. Zo werden de schippers en hun bazen rijk.’

‘Dat is dan niet eerlijk, Liora,’ zei Philo. ‘Iedereen zou er beter van moeten worden.’

‘Klopt,’ zei Liora. ‘Maar dat gebeurde niet altijd. Hadden de rijke handelaren maar een week geleefd in de huizen van de armen, dan hadden zij vast medelijden gekregen en de winst eerlijker verdeeld.’

Philo dacht na. Ze dacht aan haar moeder, die zo hard werkte. En aan de nieuwe trui die ze wilde hebben. Die trui kwam natuurlijk ergens vandaan. Misschien had degene die hem had gemaakt daar niet genoeg geld voor gekregen. Die trui was heel mooi. Maar toch voelde er iets niet helemaal goed.

‘Liora,’ zei Philo, ‘ik begin steeds beter te snappen hoe mensen samenwerken en dingen ruilen. Maar wanneer gaat het goed? En wanneer gaat het fout?’

‘Daar denken mensen al duizenden jaren over na,’ zei Liora. ‘Het gaat er vooral om waaróm mensen iets doen.’

Philo trok haar wenkbrauw op. ‘Wat bedoel je met waarom?’

‘Soms willen mensen anderen helpen,’ legde Liora uit. ‘Of lief zijn. Soms willen ze er zelf iets voor terug. En soms doen ze dingen omdat ze bang zijn. Maar als iemand iets uit liefde doet, maakt dat de wereld mooier. Angst doet dat niet.’

Philo dacht even na.

‘Maar hoe weet je wat jouw echte reden is?’ vroeg ze toen.

‘Dat ontdek je als je stil wordt,’ zei Liora. ‘Veel mensen zijn zo druk bezig met winnen, ruilen en spullen krijgen, dat ze vergeten om even te stoppen en na te denken over zichzelf. Dan raken ze een beetje kwijt wie ze eigenlijk zijn.’

En even later zei ze: ‘Als je stil bent, is het net alsof je

in een spiegel kijkt. Als je rustig kijkt, zie je niet alleen je gezicht, maar ook wat je voelt. Als je boos of jaloers bent, zie je dat. Als je verdrietig bent om iemand van wie je houdt, is je gezicht weer anders. Maar dat zie je alleen als het stil is – om je heen en in jezelf.’

Philo knikte. ‘Dus ik moet leren om stil te worden en goed te voelen wat mij echt laat doen wat ik doe?’

‘Precies,’ zei Liora. ‘Dan kun je ontdekken wie je bent, wat je belangrijk vindt en waar je van droomt. En soms is een ander mens ook een spiegel. Dan zie je bij die ander iets moois wat jij ook hebt, of iets wat je nog kunt leren.’

Ze zwommen verder onder de glinsterende golven. De zon maakte het water licht en helder. De zee leek één grote spiegel vol geheimen.

‘Eigenlijk heb ik wel zin om even naast je te zwemmen, Liora,’ zei Philo. ‘Vind je dat goed?’

‘Ja hoor,’ zei Liora.

Daar ging Philo. Ze deed erg haar best om net zo snel door het water te glijden als haar vriendin. Maar hoe hard ze haar armen en benen ook bewoog, Liora bleef haar steeds een stukje voor. Al gauw staakte ze haar pogingen.

‘Eén ding weet ik zeker, Liora,’ zei ze. ‘Ook al oefen ik nog zo veel, zo snel als jij zal ik nooit kunnen zwemmen.’

LEES
SEX
EMPLAAR

Liora zwom een rondje om Philo heen. ‘En ik heb niet eens zwemles gehad. Een adelaar hoeft ook niet te leren hoe hij hoog in de lucht kan vliegen. Dat zit in zijn natuur. Honden en katten horen en ruiken dingen die mensen niet eens opmerken. Maar jij kunt rechtop lopen, touwtjespringen en gooien met een bal. Dat zit in jouw menselijke natuur. Mooi hoor, al die verschillen in de natuur.’

‘Weet je wat mensen ook goed kunnen?’ ging Liora verder. ‘Goed kijken, onthouden en nadenken. Als jullie onder water willen zwemmen zoals een vis, dan kijken jullie heel goed naar ons. Jullie onthouden wat je hebt gezien en denken na hoe je iets kan maken. En dan vinden jullie een duikboot uit. Zo zie je, Philomeen, mensen kunnen veel, hoor!’

Langzaam kwam er een gestalte omhoog uit de diepte. Het was potvis Antonios. Hij keek Liora en Philo vriendelijk aan.

‘Wat gaan jullie snel,’ zei Antonios. In zijn diepe stem weerklonk de rust van de zee.

‘Liora brengt me overal naartoe,’ antwoordde Philo. ‘Ik maak veel mee.’

Antonios knikte. ‘Snelheid is niets voor mij. Ik zwem graag in stilte. Daar, ver onder de oppervlakte.’

Philo keek naar beneden, maar zag alleen donker. ‘Is het daar niet eenzaam?’

‘Nee hoor,’ zei Antonios. ‘Eenzaam ben je alleen als je vergeet te luisteren naar iedereen om je heen. Ik heb door mijn traagheid veel tijd om na te denken. Over alles wat ik meemaak in de zee. En wie ik zie. Want ik zie ook veel. Probeer dat ook te doen, Philo. Kijk goed. Blijf denken en vragen stellen. En verlies je verwondering niet.’

De grote Antonios draaide zich om en zonk weer weg, dieper en dieper, tot hij slechts een stip was in het donker.

Philo zei niets. Ze dacht na. Toen zei ze: ‘Ja, ik kan nadenken en vragen stellen. Dat zit in mijn natuur. Die natuur, die talenten: die heb ik dus zomaar gekregen.’

‘Jazeker, lieve Philomeen,’ zei Liora. ‘En daar mag je dankbaar voor zijn. Sommige vissen worden geboren in een rijk koraalrif, vol voedsel en veilige schuilplekken. Andere groeien op tussen kale rotsen. Natuurlijk groeit het visje dat in overvloed wordt geboren sneller. Maar dat visje moet niet denken dat hij beter is. Hij heeft gewoon geluk gehad.’

Rustig zwommen Liora en Philo weer verder samen.

LEES
SEX
EMPLAAR

Philo en Liora zwommen weer een stukje omhoog. Philo keek haar ogen uit. Tussen het koraal wemelde het van de kleurige vissen. Maar het meest opvallend waren de vriendelijk ogende blauwe visjes die dansend zwommen bij een stuk koraal.

‘Ach, kijk: daar hebben we Clemens en Pia,’ zei Liora. ‘Dat is een mooi stel: zij sturen alle poetslipvissen in dit koraal aan.’

‘Dag Liora!’ zei Clemens. ‘Ik moet je waarschuwen: het is druk vandaag!’

Zijn woorden waren amper gezegd, of Philo schrok enorm. Zo snel als een komeet was er een gevaarlijk

LEES
SEX
EMPLAAR

uitziende barracuda op Pia afgezwommen. Philo dacht dat zij in een oogwenk aan stukken zou worden gescheurd. Maar vlak voor Pia stopte de grote vis. Hij bleef stil in het water liggen.

‘Tjonge, is de nood zo hoog, Rodrigo?’ vroeg Pia.

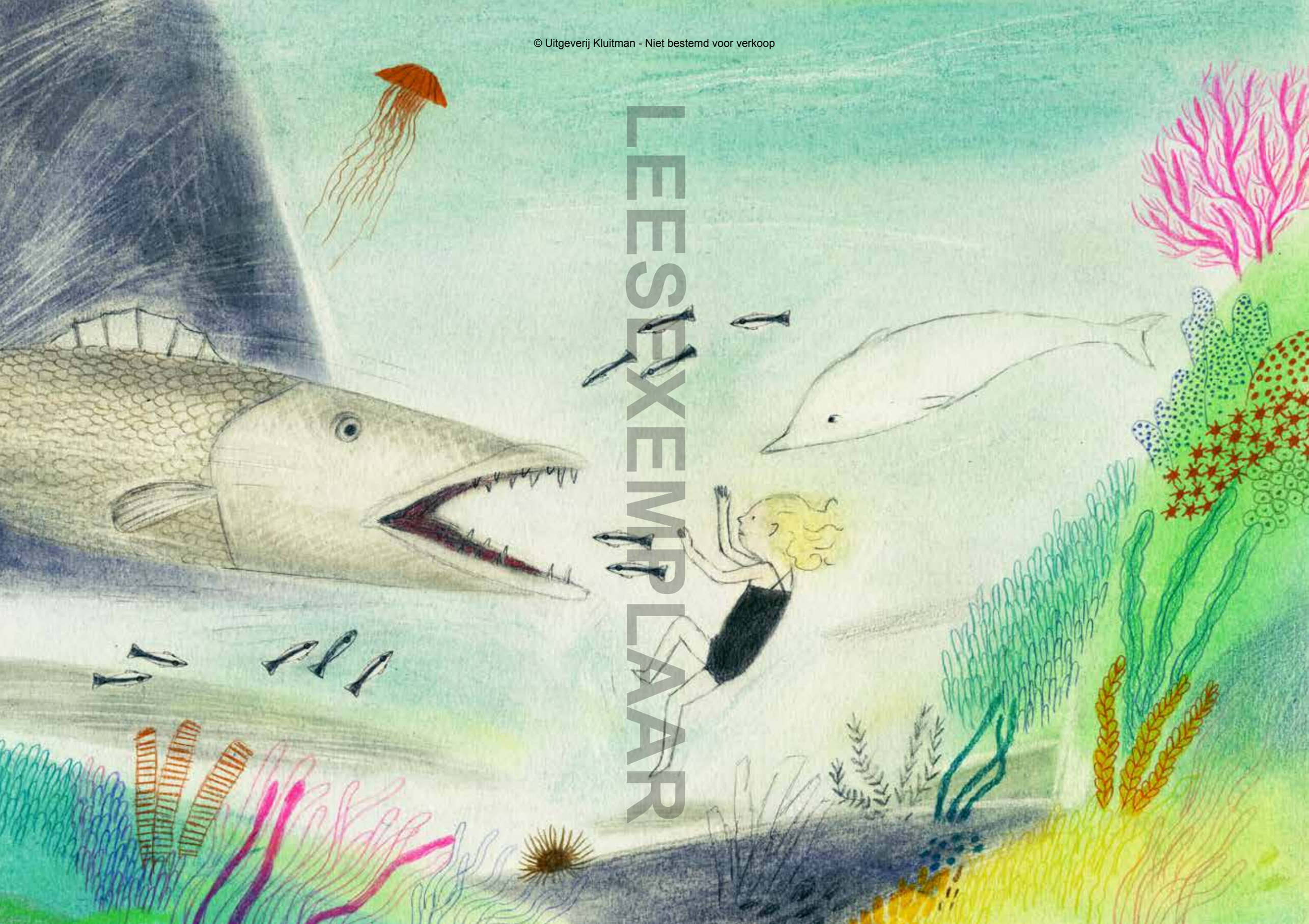
Barracuda Rodrigo keek even naar Philo, maar zei niets. Hij bleef zich onbeweeglijk ophouden bij Pia. Het leek wel alsof Rodrigo een afspraak met Clemens en Pia had. Een afspraak waar ze zich alle drie aan hielden.

Ineens deed Rodrigo zijn enorme bek open. Tot Philo’s verbazing zwommen Clemens en Pia er zomaar in.

Liora merkte dat Philo verbaasd was.

‘Wat blijven Clemens en Pia rustig. Ik kan mijn ogen haast niet geloven!’

Philo zag dat Clemens en Pia snel de scherpe tanden van Rodrigo begonnen te poetsen. De barracuda kneep zijn ogen half dicht, alsof hij in een tandartsstoel lag.

LEES
SEX
EM
PLAAR

Philo moest aan Ad denken, een dromerige jongen uit haar klas. Zijn vader was tandarts. Ad had een mooi gebit. Hij moest thuis natuurlijk ook altijd goed poetsen.

‘Ja, Philomeen,’ zei Clemens. ‘Ik heb hier met Pia een soort gezondheidscentrum opgericht. Rodrigo laat op deze plek zijn tanden verzorgen. En Petra komt soms haar schild laten schoonmaken.’

‘Nu begrijp ik waarom zelfs de gevaarlijkste vis jou niets aandoet,’ zei Philo. ‘Wie moet er anders zijn tanden poetsen?’

‘Precies,’ zei Pia. ‘Ik weet dat ik niet zomaar opgegeten zal worden, omdat poetslipvissen nuttig werk doen. We hebben een soort wapenstilstand gesloten. Roofdieren die ons normaal zouden aanvallen, wachten hier rustig hun beurt af. Iedere vis weet dat hij hier beter uit komt dan dat hij erin kwam.’

‘Dat begrijp ik,’ zei Philo. ‘Was iedereen maar zo onmisbaar als jullie! Dan was er een boel minder gedoe.’

‘Philo,’ zei Liora toen, ‘het is tijd om terug te gaan.’

Philo keek verschrikt op. ‘Waarom?’

Maar terwijl ze dat zei, voelde ze ook iets anders. Ze had zin om weer naar huis te gaan. Dan kon ze haar ouders vertellen over alles wat ze had gezien en gehoord. En ze wilde haar vriendin Mila zien. Ze keek er zelfs naar uit om weer in de klas te zitten bij meester Tom.

Philo voelde hoe Liora krachtig naar boven zwom, steeds sneller, steeds lichter. Het water werd helderder en de golven begonnen hun witte schuim te tonen.

‘Laat maar los,’ fluisterde Liora. ‘Je spoelt vanzelf aan.’

LEES EXEMPLAAR

Philo aarzelde even. Toen liet ze los.

Het water tilde haar op en droeg haar naar de kust, naar het vasteland dat op haar wachtte.

Toen ze thuiskwam, zat haar moeder aan de keukentafel. Ze zag er moe uit.

‘Hoi, lieverd,’ zei mama. ‘Hoe was je dag?’

‘Mama,’ zei Philo, terwijl ze naar haar toe liep. ‘Ik wil je iets zeggen.’

Mama keek op, verrast.

‘Ik vind je superlief,’ zei Philo. ‘Het geeft niet dat je vaak weg bent. Ik snap het wel.’

Mama trok Philo op schoot en knuffelde haar stevig.

LEES
SEX
EMPLAAR

‘Ik hou ook van jou,’ zei mama, ‘en ik ben heel blij dat jij mijn dochter bent. Zullen we morgen samen naar de zee gaan?’

Philo knikte.

Misschien zou ze Liora niet meer zien. Maar als ze ergens mee zou zitten, dan kon ze terugdenken aan de prachtige reis en alle wijze lessen die ze had geleerd. Ze kon de zee altijd weer opzoeken, ook in zichzelf. De zee, die ze nu écht had gezien.

Stine Jensen is filosoof, schrijver en programmamaker. Ze schrijft boeken voor volwassenen en kinderen over onderwerpen als gevoelens, afscheid, identiteit en geluk. *Lieve Stine, weet jij het?* won een Zilveren Griffel. Ze bracht vele uren door op zee met haar vader op zijn zeilboot Skræp. Haar lievelingszeedier is de zeehond, die ze speels, wijs en grappig vindt.

Paul van Geest is professor aan de universiteiten van Tilburg en Rotterdam. Eerder was hij Theoloog des Vaderlands en columnist voor diverse kranten. *Philó en de zee* is zijn eerste kinderboek. Het is gebaseerd op de verhalen die hij zijn dochters vertelde voor het slapengaan.

Als hij langs de zee wandelt, houdt hij op de een of andere manier op met denken en is alleen het hier en nu belangrijk.

LEES EXEMPLAAR

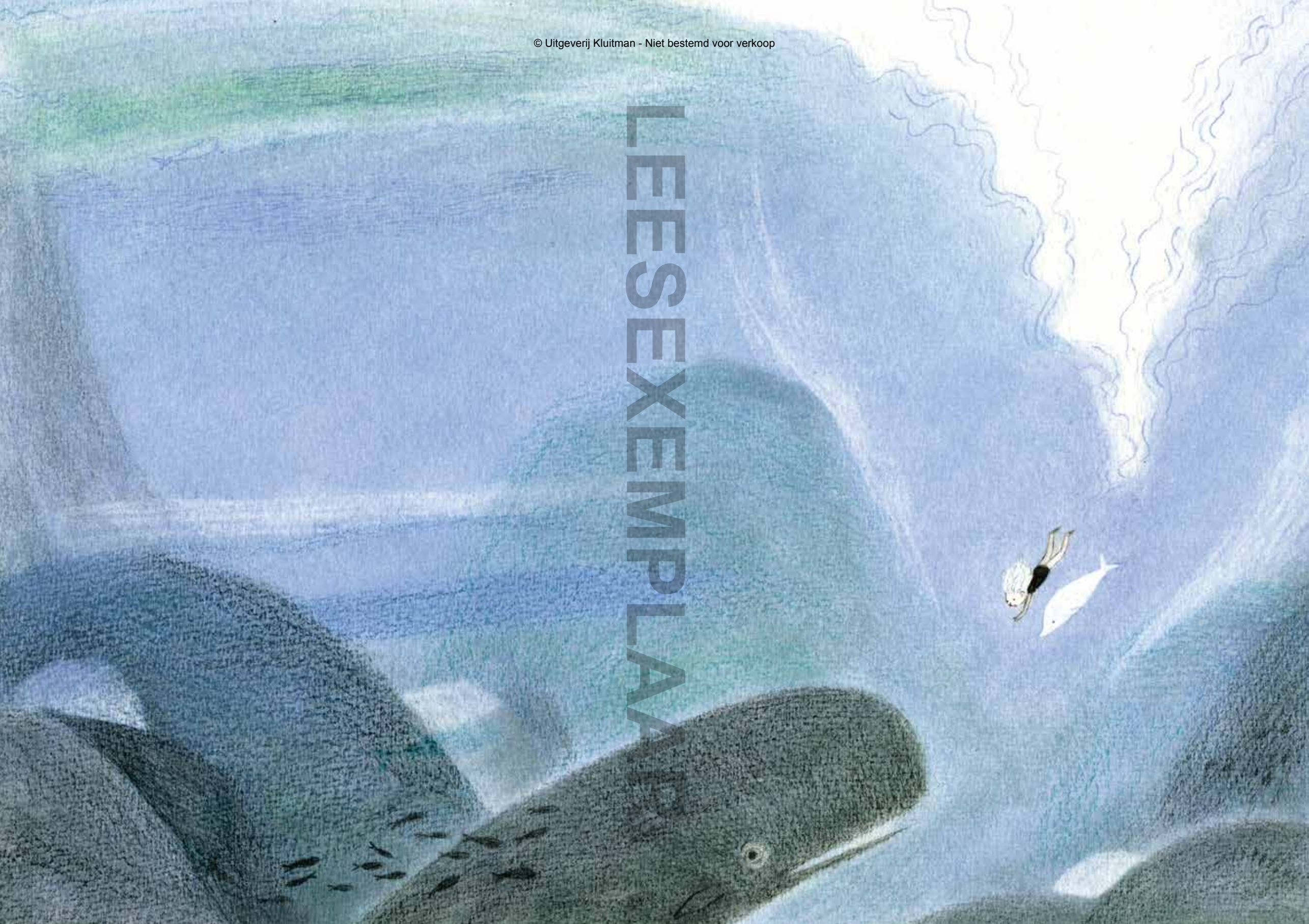

Janneke Ipenburg is auteur en illustrator. Ze illustreerde zo'n twaalf kinderboeken van bekende Nederlandse auteurs en een aantal boeken die ze ook zelf schreef.

Janneke werkt met verschillende materialen, zoals acrylverf, potlood, aquarel, gouache of pastel, afhankelijk van het boek.

Zij is dol op de zee en alles wat daarin leeft en heeft dat in dit boek kleurrijk in beeld gebracht met pastel en potlood.

LEES EXEMPLAAR

LEES
EXEMPLAAR